

References

1. Kruhla, N. M. 2013. "Pytannya obliku i audytu investytsiynoyi nerukhomosti ta rozkryttya informatsiyi u finansoviy zvitnosti, skladenoyi za MSFZ [Issues of Accounting and Audit of Investment Property and indisclosure of information in the financial statements drawn up in accordance with MSFZ]. *Economic sciences. Series Accounting and Finance* 10(3): 387-396.
2. Mizhnarodnyy standart bukhhaltens'koho obliku 40 «Investytsiyna nerukhomist'» Mizhnarodnyy dokument vid 01.01.2012 [International Accounting Standard 40 "Investment real estate". International document dated from 01/01/2012]. http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_026
3. Polozhennya (standart) bukhhaltens'koho obliku 32 "Investytsiyna nerukhomist'". Zatv. Ministerstvom finansiv Ukrayiny vid 2 lypnya 2007 r. N 779 [Principle (Standard) of Accounting 32 "Investment real estate". Approved Ministry of Finance of Ukraine dated from July 2, 2007 No. 779]. www.minfin.gov.ua
4. Chudovets' V. V. and I. V. Zhurakovs'ka. 2016. "Problemy obliku investytsiynoyi nerukhomosti za natsional'nymy ta mizhnarodnymy standartamy [Problems of accounting for investment real estate according to national and international standards]." *Business Inform* 3: 183-187.
5. Shevchenko V. M. "Oblik investytsiynoyi nerukhomosti: sub'yektno-ob'yektnyy pidkhid [Investment Real Estate Accounting: subject-object approach]." *Agrosvit* 12: 50-53.

УДК 334.012.61-022.51

DOI: 10.31339/2617-0833-2018-2(25)-211-216

СТАН РОЗВИТКУ ТА ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО БІЗНЕСУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Звонар Й.П., Симинець Аманда Едіт С.

THE STATE OF DEVELOPMENT AND PROBLEMS OF SMALL BUSINESS FUNCTIONING IN MODERN CONDITIONS

Zvonar Yolana, Symyneys Amanda Edit

В статті охарактеризовано важливу роль, яку виконує мале підприємництво як інституційний сектор економіки. Названо ряд соціально-економічних проблем, вирішенню яких може сприяти малий бізнес за умов достатнього рівня його розвитку. Проаналізовано динаміку кількості суб'єктів малого бізнесу в Україні. Наголошено на необхідності застосування системного підходу в політиці підтримки суб'єктів малого підприємництва.

Ключові слова: *мале підприємництво, фізичні особи-підприємці, інфраструктура підтримки малого бізнесу, економічно активне населення, підприємницький потенціал.*

The goals of the given article is to reveal the specifics of the activities of small business entities in the current crisis conditions and outlining areas for supporting the development of the small business sector.

The article describes important role played by small business as the institutional sector of the economy at the present stage of development of market relations. Named a number of main socio-economic problems, the solution of which can be greatly facilitated by small business, provided by sufficient level of it's development. The statistics provided illustrate the level of small business development in the European Union, in particular the share of value added produced by small businesses, the number of employed and hired employees working in small businesses. Also analyzed is the current state and dynamics of the number of small business entities in Ukraine, on the basis of which conclusions about unsatisfactory level of development of entrepreneurship in our country are made.

Also, the article outlines the main problems encountered by small business entities in doing

business. The necessity of applying a systemic approach in the policy of support of small business entities at the state and regional levels is emphasized.

An important role of the small business support infrastructure has been characterized both at the stage of its launch and for further development. The prospects of further scientific researches of this problem, which consist in the substantiation of mechanisms of stimulation of quantitative and qualitative development of small business in Ukraine under the existing conditions, are outlined.

Key words: *small business, individual entrepreneurs, infrastructure of small business support, economically active population, entrepreneurial potential.*

Розвиток малого бізнесу є однією з найважливіших умов для забезпечення стабільності економічного зростання. Він виконує важливі соціально-економічні функції, забезпечує гармонійний розвиток економічної системи, а також є своєрідним провідником ефективних інновацій у масове виробництво. Тому актуальність наукових досліджень питань, пов'язаних із проблемами становлення сектору малого бізнесу в Україні в сучасних умовах, є безперечною.

Протягом останніх років інтенсивність наукових досліджень проблем функціонування суб'єктів малого бізнесу та розвитку малого підприємництва як сектору економіки значно підвищилася. Велика увага приділяється питанням обґрунтування механізмів державної підтримки малого підприємництва в Україні, цьому, зокрема, присвячені праці Гобир І. Б. [1]. Схожими за тематикою є дослідження Галан Н.І., присвячені досвіду зарубіжних країн щодо державної підтримки малого бізнесу [2]. Камінчан Г.В. досліджував особливості інноваційної активності малого та середнього бізнесу в Україні [3]. Публікації Кампо Г.М. присвячені регіональним особливостям розвитку малого підприємництва, зокрема, дослідженню зовнішнього середовища функціонування суб'єктів малого бізнесу у Закарпатській області [4].

В той же час недостатньо дослідженими залишаються питання щодо існуючих проблем становлення малого бізнесу в Україні та перешкод, з якими стикаються його суб'єкти у процесі здійснення господарської діяльності. Це обумовлює мету даної статті, яка полягає в розкритті специфіки діяльності суб'єктів малого підприємництва в теперішніх умовах кризи та окресленні напрямків підтримки розвитку сектору малого бізнесу.

Малий бізнес сприяє підтримці високого рівня конкуренції, є досить гнучким до зміни ринкової кон'юнктури і таким чином мобільно наповнює ринок новим асортиментом товарів, а також стимулює інвестиційні процеси [1, с. 66].

Суб'єктами малого підприємництва є суб'єкти господарювання, у яких середня кількість працівників за календарний рік не перевищує 50 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 10 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України.

Суб'єктами мікропідприємництва є фізичні особи, зареєстровані в установленому законом порядку як фізичні особи-підприємці або юридичні особи – суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, у яких середня кількість працівників за календарний рік не перевищує 10 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 2 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України [5, с. 42].

Мале підприємництво є тією сферою господарської діяльності, яка в переважній більшості країн формує стрижень національної економіки, про що свідчить ряд показників розвитку даного специфічного сектору економіки. До таких показників належить частка доданої вартості, виробленої суб'єктами малого бізнесу, кількість зайнятих та кількість найманих працівників, які працюють на малих підприємствах та у фізичних осіб-підприємців.

Наприклад, в країнах Європейського Союзу частка суб'єктів господарювання, що належать до категорії малих та мікропідприємств, становить 98,8 % [6, с.12]. З 139,7 млн.

осіб, зайнятих на підприємствах різної величини, 29,8 % працювало на мікропідприємствах та ще 20,0 % - на малих підприємствах. Тобто, половина зайнятих – це працівники сектору малого бізнесу. Частка доданої вартості, виробленої мікропідприємствами країн ЄС, становила 20,9 %, малими підприємствами – 17,8 %. Отже, у країнах ЄС майже 40 % доданої вартості створюється сектором малого бізнесу (таблиця 1).

Таблиця 1.

Показники розвитку підприємств різних розмірів у країнах ЄС у 2016 р.

	Мікро- підприємства	Малі	Середні	Великі	Разом
Кількість підприємств, тисяч	22.232	1.392	225	45	23.894
У % до загальної кількості	93,0 %	5,8 %	0,9 %	0,2 %	100
Зайнятість :					
Кількість зайнятих, тисяч осіб	41.669	27.982	23.398	46.665	139.714
У % до загальної кількості зайнятих	29,8 %	20,0 %	16,7 %	33,4 %	100
Додана вартість трлн. євро	1,482	1,260	1,288	3,065	7,095
У %	20,9 %	17,8 %	18,2 %	43,2 %	100

Малий бізнес як інституційний сектор економіки здатний оперативно реагувати на потреби ринку та генерувати інноваційні підприємницькі ідеї, але в той же час він чутливо реагує на несприятливі умови господарювання і в переважній більшості випадків потребує підтримки.

Слід зазначити, що навіть в країнах з високим рівнем економічного розвитку суб'єкти малого підприємництва стикаються з певними проблемами, особливо на стадії започаткування бізнесу, тому вони потребують державної підтримки. Політика підтримки малого бізнесу в ЄС носить комплексний, системний характер і здійснюється як на державному, так і на регіональному рівнях. Створені спеціальні фонди ЄС, такі як Європейський фонд регіонального розвитку, Європейський соціальний фонд, які, поміж широкого спектру функцій, також функціонують і як елемент інфраструктури підтримки малого бізнесу. Насамперед така підтримка стосується інноваційно активних підприємств, а також тих суб'єктів малого бізнесу, що створюють нові робочі місця в регіонах ЄС з нижчими показниками економічного розвитку.

Особливої актуальності набуває проблема розвитку тих елементів інфраструктури підтримки малого бізнесу, функції яких безпосередньо пов'язані з наданням послуг щодо вдосконалення підготовки та підвищення кваліфікації кадрів для малого підприємництва, консалтингового супроводження, інформаційно-консультативної підтримки підприємців-початківців з питань законодавства і оподаткування, менеджменту та маркетингу, надання допомоги підприємцям з розроблення бізнес-планів.

В Україні розвиток малого бізнесу значною мірою ускладнюється в теперішніх кризових умовах. Зниження реального рівня доходів населення, його купівельної спроможності спричиняє суттєве зменшення місткості ринків тих товарів і послуг, на

створенні яких переважно і зосереджуються суб'єкти малого бізнесу – продукції споживчого призначення. Вирішення проблеми низького рівня попиту на внутрішніх ринках частково пов'язане з існуючими потенційними можливостями виходу суб'єктів малого бізнесу на зовнішні ринки внаслідок лібералізації торгівлі з країнами ЄС. Однак для цього потрібний механізм державної підтримки, оскільки окремі підприємці не в змозі самотійно вирішувати таку складну задачу як вихід на міжнародні ринки.

Аналіз статистичних даних щодо динаміки кількості суб'єктів малого бізнесу в Україні за 2010-2016 роки дає змогу зробити висновки про незадовільний рівень розвитку малого підприємництва в нашій країні (таблиця 2). Кількість малих підприємств та фізичних осіб-підприємців у 2016 році значно менша, ніж у 2010. Кількість суб'єктів малого бізнесу на 10 тисяч населення також залишається невисокою та значно нижчою, ніж в економічно розвинутих країнах.

Таблиця 2.

Динаміка кількості суб'єктів малого бізнесу в Україні за 2010-2016 роки

Роки	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Кількість суб'єктів малого підприємництва (з урахуванням мікро-підприємництва), одиниць	2162004	1679902	1578879	1702201	1915046	1958385	1850034
У тому числі: малі підприємства, одиниць	357241	354283	344048	373809	324598	327814	291154
Відсотків до загальної кількості суб'єктів господарювання	16,5	21,1	21,8	22,0	16,9	16,7	15,7
на 10 тис. осіб наявного населення, одиниць	78	77	76	82	76	77	68
фізичні особи-підприємці, кількість осіб	1804763	1325619	1234831	1328392	1590448	1630571	1558880
Відсотків до загальної кількості суб'єктів господарювання	83,5	78,9	78,2	78,0	83,1	83,3	84,3
на 10 тис. осіб наявного населення, одиниць	394	290	271	292	370	381	365

Суб'єкти малого бізнесу у процесі здійснення господарської діяльності стикаються із типовими проблемами, які пов'язані не стільки із зовнішніми чинниками (макроекономічною ситуацією, рівнем розвитку ринкової інфраструктури, правовим середовищем), скільки із специфікою здійснення підприємництва господарюючими суб'єктами даної організаційно-правової форми. Приватна форма власності, невелика кількість персоналу, обмежені

можливості залучення фінансових та інших видів ресурсів, необхідних для ведення бізнесу, є тими об'єктивними організаційно-економічними характеристиками та умовами, в яких здійснюють свою господарську діяльність практично всі суб'єкти малого бізнесу.

В той же час малий бізнес дає змогу значній частині працездатного та економічно активного населення реалізувати свій підприємницький потенціал, а також забезпечити прийнятний рівень матеріального добробуту для себе та своїх родин.

З цієї точки зору активна підтримка суб'єктів малого підприємництва державою не тільки забезпечує зростання обсягів виробництва ними продукції та послуг, а й вирішує ряд важливих соціальних питань, таких як зростання рівня життя населення та рівня його доходів, формування соціального прошарку підприємців, підвищення рівня економічної активності населення. Також вирішуються проблеми зайнятості, оскільки підприємець забезпечує і себе, і своїх найманих працівників роботою та доходом. Замість того, щоб витратити кошти на виплату допомоги безробітним, зареєстрованим Державною службою зайнятості (ефективність такого виду соціальної допомоги часто вкрай невисока, оскільки вона не мотивує безробітних швидко знайти роботу) набагато доцільнішим інструментом вирішення проблеми зайнятості є цільова державна допомога тим особам, які мають бажання започаткувати власну справу та володіють нереалізованим підприємницьким потенціалом.

Вирішення проблеми знаходження рушійних сил розвитку малого бізнесу в умовах незадовільної макроекономічної ситуації, що має місце в Україні, потребує системного підходу. Насамперед, важливо з'ясувати основні чинники (бар'єри), які перешкоджають розвитку малого підприємництва в нашій країні, визначити можливі інструменти їх подолання чи зниження таких бар'єрів, обґрунтувати пріоритетні напрямки та галузі господарства, розвиток підприємництва в яких дав би змогу забезпечити економічне зростання, підвищення рівня зайнятості та добробуту населення України.

Перспективи подальших наукових досліджень зазначеної проблематики полягають в обґрунтуванні напрямків та механізмів стимулювання кількісного та якісного розвитку малого підприємництва в Україні в існуючих умовах на основі врахування зарубіжного досвіду вирішення даної проблеми, а також економічних, соціальних та правових особливостей здійснення господарської діяльності суб'єктами малого бізнесу.

Список використаних джерел

1. Гобир І. Б. Державна підтримка розвитку малого підприємництва в Україні в кризових умовах / І.Б. Гобир, М.І. Мельник // Агросвіт. – 2015. – № 10. – С. 65– 69.
2. Галан Н.І. Державна підтримка малого та середнього бізнесу: досвід зарубіжних країн: [монографія] / Н.І. Галан. – Донецьк: ДНУ, 2007. – 118 с.
3. Камінчан Г.В. Інноваційна активність малого та середнього бізнесу в Україні [Електронний ресурс] / Г.В. Камінчан // Міжнародний науковий журнал «Науковий огляд» [Серія «Економіка»]. – 2015. – Том 2. № 12. – Режим доступу: <http://naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/view/415/595>.
4. Кампо Г.М. Дослідження зовнішнього середовища функціонування суб'єктів малого бізнесу у Закарпатській області / Г.М. Кампо // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – №11. – С.115-124.
5. Гідулян А. Підходи до визначення суб'єктів малого і середнього підприємництва та їх застосування в банківській практиці / А. Гідулян // Вісник НБУ. – Липень 2011. – С. 40-45.
6. Annual report on European SMEs 2016/2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ec.europa.eu/docsroom/documents/26563/attachments/1/translations/en/pdf>.
7. Статистичний збірник «Діяльність суб'єктів великого, середнього, малого та мікропідприємництва» [Електронний ресурс]. – Режим доступу :https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/publ9_u.htm

References

1. Gobyр I. B., Melnyk M. I. 2015. Derzhavna pidtrymka rozvytku maloho pidpnyemnytstva v Ukraїni v kryzovyh umovah [State support of the small entrepreneurship in Ukraine during crisis period]. *Agrosvit*. – №10. – PP. 65-69.
2. Galan N. I. 2007. Derzhavna pidtrymka maloho ta seredn'oho biznesu: dosvid zarubizhnyh kraїn: [monohrafiya] [State support of small and medium-sized businesses: experience of foreign countries: [monography]]. Donetsk: DNY. PP. 118
3. Kamichan H. V. 2015. Innovatsijna aktyvnist' maloho ta seredn'olo biznesu v Ukraїni [Innovative activity of small and medium business in Ukraine] [Electronic resource]. — part 2. No 12. – Access : <http://naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/view/415/595>
4. Kampo H. M. 2007. Doslidzhennya zovnishnoho seredovyscha functionuvannya subjectiv maloho biznesu u Zakarpatskij oblasti [Investigation of the external environment of small business entities functioning in the Transcarpathian region]. *Aktual'ni problemy ekonomiky* . №11. PP. 115-124
5. Hidulian A. 2001. Pidkhody do vyznachennya subjectiv maloho I seredn'oho pidpnyemnytstva ta jih zastosyvannya v bankivskij praktysi [Approaches to the definition of small and medium business entities and their application in banking practice]. *Visnyk NBY*. Lupen'. PP. 40-45.
6. Annual report on European SMEs 2016/2017 [Electronic resource]. - Access mode: <http://ec.europa.eu/docsroom/documents/26563/admissions/1/translations/en/pdf>.
7. Statistical collection "Activities of subjects of large, medium, small and microenterprises" [Electronic resource]. - Access mode: https://ukrstat.org/en/druk/publicat/kat_u/publ9_u.htm

УДК 331.101.26-047.64

DOI: 10.31339/2617-0833-2018-2(25)-216-222

ЯКІСТЬ ПРАЦІ: СУТНІСТЬ ТА ЧИННИКИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Лизанець А. Г., Мацола Д. В.

LABOR QUALITY: THE ESSENCE AND FACTORS OF ITS ENSURING

Lyzanets Anzhela, Macola Diana

У статті узагальнено та систематизовано підходи до розуміння категорії «якість праці». Ідентифіковано об'єктивні та суб'єктивні чинники забезпечення якості праці. Диференційовано організаційні, технічні та економічні об'єктивні фактори управління якістю роботи персоналу на підприємстві. Проаналізовано існуючі системи управління якістю праці та обґрунтовано необхідність їх пристосування до умов функціонування конкретного суб'єкту господарювання.

Ключові слова: *якість, якість праці, об'єктивні та суб'єктивні чинники забезпечення якості праці, управління якістю праці, система управління якістю праці.*

The article is devoted to the research of the labor quality management processes. The approaches to understanding of the category of «labor quality» are generalized and systematized here. The labor quality is represented as the degree of its value, which manifests itself in the ability to provide economic, social and other forms of efficiency. The labor quality has individual, group and collective forms of manifestation at the enterprise. Objective and subjective factors of ensuring labor quality have been identified. The organizational, technical and economic objective factors ensuring labor quality have been differentiated. Organizational factors are derived from the chosen quality management system and cover the level of work organization, quality control of products

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>